

Spanska och katalanska vänstern diskuterar den katalanska krisen

[Nedan publicerar vi två texter av vänsteranhängare, som diskuterar utvecklingen i Katalonien och vilket svar vänstern ska ge. Först en text av Josep Maria Antentas, som är medlem i Anticapitalistas i Barcelona och professor i sociologi på autonoma universitetet i Barcelona, och därefter en text av Braís Fernández och Marc Casanovas som är medlemmar i Anticapitalistas i Madrid respektive Barcelona. Även om vi inte är överens med alla åsikter artiklarna ger uttryck för, inte minst avsaknaden av en tydlig inriktning på arbetarklassen, ser vi det som viktigt att dessa sidor i diskussionen kan bli kända även för den svenska vänstern – red.]

Josep Maria Antentas: En kupp av staten

[Publicerad först i [Viento Sur](#), 23 oktober. Här översatt från engelska versionen på [International Viewpoint](#), 4 november 2017. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]*

1. **En kupp inifrån staten.** Det är det enklaste sättet att förklara den rad av åtgärder som Mariano Rajoys konservativa PP-regering (Partido Popular) har vidtagit – med stöd från det spanska Socialistpartiet (PSOE) och det högerpopulistiska Medborgarpartiet (Ciudadanos). De offentliggjordes den 20 oktober och ska tas upp för godkännande i den spanska senaten den 27 oktober.

Farligare än Rajoys ovissa användning av Paragraf 155 – som ger centralregeringen makt att ingripa om en självstyrande region ”på ett allvarligt sätt skadar Spaniens intressen” – är kanske det faktiska upphävandet av Kataloniens självstyre med Paragraf 155 som förevändning. Tillsammans med det institutionellt exceptionella läget, gör frånvaron av prejudikat för Paragraf 155 att den spanska regeringen inte bara kan ta beslut som är auktoritära och antidemokratiska, utan dessutom konstitutionellt tveksamma.

Genom att ta till våld och skapa en extraordinär politisk situation bryter statsmakten mot sina egna normer. Den utnyttjar alla säkerhetsmetoder som den har till sitt förfogande för att under dessa svåra tider försvara sin ställning, och förändrar spelreglerna i namn av att försvara just dessa regler. Staten utnyttjar dagens exceptionella omständigheter som ursäkt för att vidta åtgärder som i sig själva förutsätter en omvälvning av den tidigare ordningen, samtidigt som den fortsätter att använda denna ordning för att rättfärdiga och legitimera sina egna handlingar, vars mål är att förändra den politiska och sociala dynamik som utspelar sig i Katalonien.

Allt detta för att upprätta *en ny normalitet*, med en inramning som är mer fördelaktig för den spanska staten. Vi bevittnar ett frontalangrepp mot demokratin, i demokratins namn. Staten hoppas utveckla en ny demokratisk normalitet där allt går via godtagbara kanaler, men först sedan den har återupprättat en ordning som passar den under denna konfliktperiod.

---

* Se även Antentas' tidigare artikel [Kataloniens beslut](#), på marxistarkiv.se.

Allt detta är långt från att vara något onormalt, utan utgör ett tydligt exempel på den kapitalistiska lagens och överhuvudtaget statens karaktär, och i synnerhet 1978 års spanska politiska regim. Statens agerande borde krossa alla fetischistiska och idiotiska illusioner om lagen, lagligheten och de institutioner som vi har blivit vana vid i normala tider.

Utan tvekan har vi alla under de senaste veckorna fått uppleva en avancerad lektion och praktisk laboratoriekurs i statsteori, som tvingar den rörelse vars sunda förnuft undvek varje tanke på en sammandrabbning med staten att gå igenom en påskyndad, strategisk mognadsprocess. Hittills har rörelsen för demokrati och självbestämmande i Katalonien drömt om en bekväm avskiljning från den spanska staten.

2. Det nya PSOE:s korta äventyr. Den nya PSOE:s flygtur under partiledaren Pedro Sánchez' ledning – som en tid verkade luta åt vänster – blev kort. Mycket kort – både i tid och till sin distans.

Hans seger vid PSOE:s primärval i maj förra året mot både partiapparatens och ledande medias och finansindustrins gemensamma krafter var utan tvivel enastående. Hans seger var uttryck för en verkligt viktig dynamik bland gräsrotterna, ett uppror underifrån som visade hur omfattande partiets kris var, men Sánchez själv har alltid varit en bedragare. Han klädde ut sig till en riddare i skinande rustning som skulle försvara partiets basmedlemmar. Även om Sánchez' grupp aldrig planerade att bryta med socialliberalismen, så anammade han vänstervärderingar för att på ett opportunistiskt sätt kanalisera det interna missnöjet och ge honom posten som partiets generalsekreterare.

Efter sin oväntade seger i primärvalen drog hans inre krets fördel av en viss självständighet från statsapparaten och makthavarna inom Spaniens ekonomi och media, som tillät dem att påskina en framtida allians med vänsterpartiet Podemos. De gjorde det för att de förväntade sig att deras vänsterretorik skulle minska Podemos' ledare Pablo Iglesias' politiska manöverutrymme.

Men när den katalanska krisen uppstod vek sig Sánchez ändå för ”statens logik” – just den stat som är besatt av kortsiktiga, omedelbara intressen, som är ett uttryck för Spaniens politiskt finansiella elit i allmänhet och dess yttersta höger i synnerhet, och som inte kan tänka sig ett livskraftigt statligt projekt som grundar sig på en stabil konstitutionell kompromiss.

Den spanska staten drivs av en logik som gör att den oundvikligen kommer att tackla krisen i Katalonien på ett auktoritärt sätt. Ännu värre, den kommer att utnyttja krisen för att tillfälligt stärka den nationalistiska sammanhållningen – kastilianer mot katalaner – för att fylla igen sprickorna i regimens stöttepelare, utan att ta itu med något av skälen till att de försvagades till att börja med. Den verkar knapp förmögen att ens anta den sorts visdom som en av den italienska romanförfattaren Giuseppe Tomasi di Lampedusas romankaraktärer en gång föreslog: ”Om vi inte själva ingriper nu, kommer de att pracka på oss en republik. Om vi vill att saker och ting ska förbli som de är, måste saker och ting förändras.”

PSOE har i själva verket underordnat sig ett reaktionärt block utan att ha några framtidsutsikter att kunna kontrollera det. Det är möjligt att Sánchez på detta sätt kunde skydda sig från det ekonomiska och medietryck som han skulle ha drabbats av om han hade visat minsta tvekan att gå vidare, men ett lugn på kort sikt kan bli ett problem på lång sikt.

Det brukar sällan ge överdrivet bra resultat att agera som en *statsman* när man varken leder

processen, eller tiden, eller något alls. Inte heller brukar det gå bra när man försöker gå hårt fram mot högern samtidigt som man spelar deras eget spel.

3. Podemos' demokratiska isolering. När PP-PSOE-Ciudadanos, statens alla makter upp till och inklusive kungen, och storfinansen och ledande media slöt leden, går Unidos Podemos [som valalliansen mellan Izquierda Unida och Podemos kallas] mot strömmen och uttrycker den enda demokratiska uppfattningen. Denna ståndpunkt har otvivelaktigt sina begränsningar, och den är inte utan sina motsättningar och fel (i synnerhet den halvhjärtade inställningen till folkomröstningen den 1 oktober),* men ändå utgör Unidos Podemos' politik åtminstone ett värdigt och unikt demokratiskt undantag i Spaniens politiska landskap.

Men partiets inre dynamik belyser en sak som vi måste komma ihåg: dess mellan-, regionala och lokala strukturer (med undantag för ledarskapet i Katalonien) verkar vara mindre förmögna att stå emot politiskt tryck och anpassar sig lättare till den spanska nationalismen än den centrala ledningen, med Pablo Iglesias som dess ledare.

Det är det viktigaste exemplet på hur Podemos' organisatoriska och politiska modell har misslyckats. Detta organisatoriska misslyckande härrörde ur partiets centralism och auktoritära styre som ända från början marginaliserade många av dess bästa medlemmar och tystade kritiska röster, samtidigt som det gynnade principlösa opportunisterna utan andra kvalitéer än sin lojalitet mot de lokala och regionala strukturernas centrala ledningar. Det politiska misslyckandet bottnade i dess inriktning på val och kortsiktiga taktiska övervägande och i att kommunikationer hade en så central plats – vi kan säga ”profil”.

Allt detta bagatelliserade program och principer, och ledde till att man bortsåg från att skola partiets medlemmar och politiska organisatörer, utom i tekniska och kommunikationsfrågor. Varken partiets aktivister eller ledare på mellannivå fick särskilt mycket skolning i den nationella frågan eller hur den hängde ihop med regimens kris, utöver allmänna proklamationer om stöd till en multinationell stat – det vill säga en spansk stat som grundade sig på begränsad autonomi för regioner med nationalistiska strävanden. Och till och med i dessa allmänna uppfattningar saknades en konkret analys eller en stark grund i historiska och teoretiska traditioner.

När situationen blev mer intensiv och krisen i Katalonien uppstod, så upptäckte många mellanledare och lokala partikretsar att de var politiskt avvärnade och inte kunde följa partilinjen eller aktivt försvara den offentligt. Även om ledningen modigt genomförde Podemos' parlamentarisk kommunikativa politik, så krockade således ytligheten hos deras politik med den verkliga politikens hinder.

4. Slutsatser. Det är omöjligt att förutse hur brytningen i oktober kommer att sluta, men vi kan slå fast, att oavsett vad som händer så kommer effekterna av den att kännas långt utanför Katalonien.

Otvivelaktigt utgör det angrepp på Kataloniens institutioner som Rajoy förkunnade en exempellös användning av förtryck. Om den spanska staten segrar, så kommer det att få allvarliga konsekvenser för dess övergripande politiska modell, och på ett mer indirekt sätt för andra länder i Europa. En seger för staten kommer att utvidga *möjligheten* till makt och vad som är officiellt *uthärdligt* i ett

---

* Angående detta, se Iglesias' artikel "Sju synpunkter på katalanska krisen" i *Katalonien-dossier november 2017*, på marxistarkiv.se.

europiskt sammanhang, av vad som kan göras vid bestämda tillfällen.

Det kommer att peka på en väg fram mot en ny auktoritär vändning som svar på framtida kriser, och kommer att underlätta det sammanbrott av demokratiska institutioner som äger rum över hela kontinenten, speciellt i södra Europa vid Medelhavet. Om det katalanska oktober löses med hjälp av förtryck och auktoritära metoder, då kommer ytterligare kriser, oavsett dess karaktär, att klaras av på samma sätt.

5. De okända dimensionerna. I ett katalanskt sammanhang är de aktuella utmaningarna uppenbara.

För det första måste vi föra fram vår eget positiva program, som går längre än att bara försvara de katalanska institutionerna – ett program som föreslår konkreta mål för en katalansk republik och en katalansk konstituerande politisk process.

För det andra måste det politiska och sociala block som vann folkomröstningen den 1 oktober och sedan inledde generalstrejken och massprotesterna den 3 oktober bevaras. Det innefattar självständighetsrörelsen, den bredare demokratiska sektor som är för att bryta med den spanska staten, och om möjligt även partiet Catalunya en Comú, som måste bestämma sig för om det bara ska fortsätta att delta i kampen mot förtrycket och till försvar av demokratin, eller om det ska försöka slå fast och driva på en konstituerande färdplan.

För det tredje är det nödvändigt att stärka det politiska block som är mot en oändlig *procedurmässig* strategi för självständighet och istället är för en öppen brytning – en strategi som grundas på tryck och massaktioner underifrån. Bara ett sådant block kan presentera en enhetlig politik inför den katalanska regeringen liksom inflytelserika nationalistiska massbildningar som den Katalanska nationella kongressen och den Barcelonabaserade kulturella politiska organisationen Omnium.

Brais Fernandez, Marc Casanovas: Klass, hegemoni och självständighet

[Ur *International Viewpoint*, 27 oktober 2017. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Denna text är tänkt som ett bidrag till den strategiska diskussion om den katalanska folkomröstningen den 1 oktober 2017 som har inletts inom vänstern, men som vi tror går djupare. Vi kommer inte att gå in på historien bakom den katalanska självständighetsprocessens framväxt.¹ Vi kommer att begränsa diskussionen till en karakterisering av det som kallas ”processen” och försöka ge argument varför vänsteranhängare som inte är för självständighet aktivt bör stödja 1-O [”1 oktober”, folkomröstningen om självständighet] som en viktig brytpunkt.

Ett av den traditionella vänsterns typiska ”sunt förnuftiga” argument för att inte stöda den katalanska folkomröstningen den 1 oktober är att processen leds av borgarklassen. Detta är uppenbart felaktigt och kan bara grunda sig på två missförstånd, det ena illvilligt och det andra antingen ett resultat av okunskap eller en förskjutning av kategorier som är så absurd att den blir ogiltig. Det går

---

¹ För detta, se *Kataloniens beslut*, på marxistarkiv.se – öa.

att bekräfta empiriskt att detta argument är felaktigt. Storbourgeoisien i Katalonien har upprepade gånger protesterat mot ”processen” eftersom den är oansvarig och stör affärerna, och det kan alla se om de googlar de katalanska arbetsgivarnas *Foment del Treballs* uttalanden. Okunskapen består i hur man definierar borgarklassen, ett begrepp som den spanska vänstern under de senaste 40 åren bara har använt med syftning på Katalonien, eller i fallet PCE [Spanska kommunistpartiet] för att rättfärdiga sin allianspolitik med den progressiva och nationella borgarklassen (sic) som representerades av Suárez 1978.

”Borgarklass” är ett av den klassiska ekonomins begrepp som togs över av marxismen för att definiera den härskande klassen i förhållande till ägandet av produktionsmedlen. Som vi redan har anmärkt är eliten i denna samhällssektor mot processen: *Foro Puente Aéreo*, *Foment del Treball*, den elitistiska *Circulo Ecuestre*, *Circulo de Economía* eller den internationella *Comisión Trilateral* har upprepade gånger givit uttryck för sitt motstånd mot självständighet, och det har också José Manuel Lara (*Planeta*), Isidre Fainé (*CaixaBank*), Josep Lluís Bonet (*Freixenet*) och Josep Olin (*Banco Sabadill*), även om vissa delar av *Foment del Treball* med tanke på fakta verkligen stödde processen i förhoppning om att förbättra sin ställning och privilegier gentemot borgarklassen i resten av den spanska staten och internationellt. På grund av de folkliga mobiliseringarnas dynamik har processen också fått stöd från de flesta små och medelstora företag som organiseras i organ som *PIMEC*, *Cecot* eller Handelskammaren.

Men inte i något fall har dessa aktörer lett processen – trogna sin berömda pragmatism har de flyttat sina intressen vartefter processen har utvecklats. Som Artur Mas med lampedusisk melankoli² erkände framför *Colegi d’Economistes de Catalunya* före den katalanska folkomröstningen om självständighet den 9 november 2014: ”Landets eliter bör inte försöka ändra på historiens förlopp, men de måste kanalisera denna grundläggande rörelse. Det handlar inte om att bromsa eller stoppa, utan om att få den att gå bra.”

Den första uppgiften för varje organisation eller område som strävar efter politiska och sociala förändringar, är att se till att saker och ting inte ”går bra” för dessa delar av den härskande klassen, påverka motsättningarna inom den och försöka säkerställa att regimen kris inte ”kanaliseras” och slutar med en ny pakt och omfördelning av godsakerna bland eliterna.

Det är inget alternativ att stå vid sidan om och vänta på att den för tillfället största massrörelsen i Europa ska krascha, under förevändning att delar av den katalanska borgarklassen tänker ”kanalisera” den till sina egna intressen. Tvärtom är det just av denna orsak som rörelsen måste få stöd, och dess politiska ledarskap utmanas genom att aktivera och samla dess mest folkliga delar. Det sammanhang som den ”faktiska 155” i Katalonien och den demokratiska tillbakagången i hela landet utgör, innebär att en underlåtenhet att inse att en krasch för autonomiprocessen innebär att vi alla kraschar, har en bildlig förtjänst: att inte låta verkligheten förstöra en bra historia.

Så, vem leder? Eller snarare, vem surfar med på den katalanska autonomirörelsen? Det är uppenbart att en del av den katalanska politiska klassen (som utan tvivel är full av oönskade element och är föga benägen till en radikal omvandling av samhället) inte längre representerar den katalanska borgarklassens politiska intressen (även om de fortsätter att försvara deras ekonomiska program)

² Syftar på den italienske författaren Giuseppe Tomasi di Lampedusa, se föregående artikel - öa.

och vidmakthåller sin strävan att spela en ledande roll med hjälp av sin kontroll över en del av statsapparaten och sin förmåga att anpassa sig till självständighetsprocessen.

Här handlar det återigen om att inte låta den sociala mobilisering som äger rum bli en heroisk grund för att rättfärdiga den politiska klassens sociala och ekonomiska åtstramningsprojekt. Utmaningen här är inte att på mest intensiva sätt beskriva en av processens ledande delar, utan hur vi kan ge uttryck åt en gemensam grundval mellan den katalanska vänster som är för självständighet och suveränitet och resten av landet, som tillåter en ny hegemoni: om det finns en tillräcklig politisk vilja skulle 1 oktober kunna ge liv åt perspektivet på en katalansk republik och konstituerande processer.

Inför benägenheten att se den katalanska självständighetsprocessen som något enhetligt är det intressant att undersöka dess inre motsättningar och betrakta den som ett område för kamp och med ett osäkert slut. Under en folkligt nationell process är enhetlighet något man kan fantisera om innan den verkliga kampen, eller så erövrar den genom statens monopol: det vill säga att det "nationella" tenderar att övervinna alla klassmotsättningar som finns inom det "folkliga". Men när den folkligt nationella processen startar och drabbar samman med statsmaktens apparat, då visar sig de första sprickorna och under processen uppstår det kampformer som går utöver de härskande eliternas kampformer.

Det leder oss till frågan om att försöka definiera processens samhällseliga grund. Vi förmodar att ingen kommer att påstå att det finns mer än två miljoner borgare eller politiker i Katalonien. Det är sant att den dominerande gruppen är de så kallade "medelklasserna" (ett begrepp vars själva definition understryker hur olikartade dess ingående beståndsdelar är och att det hänger samman med vissa klassförväntningar snarare än en strikt marxistisk definition, det vill säga förhållandet till ägandet av produktionsmedlen) och att "arbetarklassen" i klassisk mening är frånvarande. Det vill säga att det handlar om en rörelse av flera klasser, där det finns arbetare, småägare, regeringsanställda, politiker, specialister, ägare till små och medelstora företag och så vidare, men vars förhållande till självständighetsrörelsen inte avgörs av det ekonomiska förhållande de befinner sig i, utan istället av ett folkligt nationellt stöd till projektet med ett självständigt Katalonien.

Det leder till ett program fullt av motsättningar: en del av processen verkar ha ett sorts sydligt Schweiz som modell för det självständiga Katalonien. För större delen av den folkliga basen är exemplet ett Sverige vid Medelhavet, där marknaden kontrolleras av en effektiv och förnuftig stat (en dröm som för övrigt delas av större delen av den spanska progressiva rörelsens sociala bas). En liten men viktig del (åtminstone viktigare än i resten av Spanien och på andra ställen i Europa) stöder ett klart antikapitalistiskt resultat av processen. Det perspektiv på ett självständigt Katalonien som förenar alla dessa delar döljer således olika projekt. Är det så konstigt? Har inte de politiska och sociala massrörelser som har uppstått sedan nyliberalismen besegrade arbetarrörelsen haft liknande svagheter? Är det inte avsaknaden av en "konstituerad" arbetarklass med ett dominerande omvandlingsprojekt den främsta brist som sätter upp gränserna i vår tid? Dessa tydliga begränsningar förhindrar oss uppenbarligen från att tala om självständighetsrörelsen som en samhällsrevolutionär rörelse, eftersom den inte ifrågasätter kapitalismens materiella grundvalar: underordnandet av de gemensamma intressen under det privata ägandet, och produktions- och reproduktions-

förhållandena.

Men gjorde 15M det?³ Var det arbetarklassen och dess intressen som var huvudpersonerna, som ockuperade arbetsplatser och från kapitalets mitt spred ett projekt om ett annat samhälle? 15M hade förvisso ett socialt mer avancerat program, men det uppmärksammades först senare av den del av vänstern som idag tittar misstänksamt på Katalonien, och som på den tiden också betraktade 15M-rörelsen med misstänksamhet för att den inte definierade sig själv som vänster och därför att ”arbetarklassen” saknades. Denna syn på arbetarklassens roll påminner om Laclaus riktiga kritik av Kautsky och Andra internationalen i *Hegemonin och den socialistiska strategin*:

hans förment radikala position, grundad på ett avfärdande av alla kompromisser eller allianser, [var] kärnan i en fundamentalt konservativ strategi. Eftersom hans radikalism utgick från en process som inte krävde några politiska initiativ, kunde den endast leda till kvietism [mysticism -öa] och väntan. Propaganda och organisering var partiets två grundläggande — eller faktiskt enda — uppgifter. Propagandan syftade inte till att skapa en bredare ”folklig vilja” genom att erövra nya sektorer för den socialistiska saken, utan framför allt till att stärka arbetarklassidentiteten. Vad gällde organiseringen involverade dess expansion inte något större politiskt deltagande på många fronter, utan konstruktionen av ett getto där arbetarklassen kunde ha en själv-fokuserad och avskild existens. Denna tilltagande institutionalisering av rörelsen var väl anpassad till ett perspektiv enligt vilket det kapitalistiska systemets slutkris skulle vara resultatet av borgarklassens egen verksamhet, medan arbetarklassen bara förberedde sitt ingripande vid något lämpligt tillfälle. Ända sedan 1881 hade Kautsky hävdad: ”Vår uppgift är inte att organisera revolutionen utan att organisera oss själva inför revolutionen; inte att göra revolution utan dra fördel av den.”⁴

Det är sant att avsaknaden av en arbetarklass som central bärare i självständighetsprocessen är en uppenbar begränsning. Att förneka det vore att ursäkta den populistiska flerklasserslinje som idag är den grundläggande faktor som håller ihop processen. Men om vi vill föra upp diskussionen på en strategisk nivå istället för att utgå från tomma paroller och att ”socialismen är otidsenlig”, måste vi ändra diskussionen och börjat tänka på att politiken inte bara utgörs av strukturella faktorer utan också av politiska aktörer.

En viktig del av vänstern har en så att säga förhegemonisk inställning till självständighetsrörelsen, och det i två avseenden. Å ena sidan betraktar större delen av den katalanska vänstern, eller åtminstone dess viktigaste ledande del, Ada Colaus och Comunes’ grupp, rörelsen som något statiskt, som är oförmöget till olika och öppna utvecklingar, till omvandlingar genom inre konflikter. Den del av vänstern i Katalonien som i detta kritiska ögonblick står utanför autonomirörelsen (trots att de är en del av den) intar en passiv ståndpunkt, och kämpar varken om ledningen över rörelsen eller inför-livar nya samhällssektorer och skapar en klassavgränsning inom själva processen. Den vidhåller en tvetydig ståndpunkt av att vänta, och hoppas på att alternativet med självständighet förlorar sin styrka och drivkraft, och har en strategi som grundar sig på att samla ihop resterna efter det som en hävstång för en mer än möjlig ny förhandling om konstitutionen med de eliter som styr den spanska staten.

Till ”Comunes”-vänsterns passivitet måste vi förvisso lägga begränsningarna hos CUP, som trots sin ärliga radikalism inte har bemödat sig om att spela någon förbindelseroll mellan vänstern och själv-

3 Protesterna mot åtstrammingspolitiken som utmynnade i bildandet av Podemos – öa.

4 Ernesto Laclau, Chantal Mouffe, *Hegemonin och den socialistiska strategin*, s 62.

ständighetsrörelsen, utan istället på centrala ställen som i Barcelonas stadsråd föredragit att inta en sekteristisk inställning som är tänkt att säkerställa deras utrymme i en riskabel allianspolitik för att dra in Comunes i en gemensam kamp mot autonomiprocessens republikanska ledning.

Från den spanska vänsterns sida finns det en benägenhet att se autonomirörelsen som en ”fars”, som om den inte är något allvarligt utan helt enkelt ett spel mellan eliterna. Det visar på en total missuppfattning av Lenins gamla ofta återopade tanke (som i själva verket finns i varenda ”politisk strid”) att varje samhällslig omvandling förutsätter en spricka i den härskande klassen. ”Förutsätter” innebär att det inte räcker i sig själv, men att det är en nödvändig eventualitet som öppnar en spricka genom vilken en frigörande politik, partifrågor och klassintressen kan bryta fram. Det är sant att autonomirörelsen kan sluta i en lampedusisk fars, men det kan allting. Ingenting föds sant, det blir sant i aktiv kamp och strider. Det är passivitet som skapar lögn, ett fullbordat faktums falska och eviga dom: de i toppen kommer alltid att vinna. Även om en aktiv ståndpunkt, när den ställs inför detta, inte garanterar sanningen, så är det återigen en förutsättning för all frigörande politik.

De där nere inleder alltid historiskt konkreta sociala och politiska konflikter, där de där uppe alltid spelar med märkta kort, och där graden av medvetenhet är varierande och motsägelsefull. Den som letar efter en ren social kamp, fri från politiska, kulturella eller nationella motsättningar, letar efter en kampsektor som inte är av denna världen, som bara existerar i symboliska fantasier i socialrealismens värsta mardrömmar. Den efterlängtrade och frånvarande arbetarklassen kommer bara att formas i politisk kamp, i och utanför arbetsplatserna, i kontakt med andra klasser, och den definierar sina intressen under verklig politisk kamp och drar därifrån slutsatsen att den bästa övergripande lösning som finns för ett samhälle i kris är att arbetarklassens intressen får dominera. Eftersom arbetarklassen som politiskt subjekt inte existerar som sådant, så formas det: det som existerar är en sammansatt massa som vi kallar arbetskraft, och den finns i hela samhället även om den inte är medveten om sig själv som en kraft för en frigörande politik.

Det är sant att inställningen hos vissa delar av IU (som Garzón) och Podemos är annorlunda: vi måste inse att Podemos har försvarat en folkomröstning medan IU bara har lyckats föreslå en abstrakt ”Federal stat”. Men den katalanska lösning som Podemos har föreslagit vilar på en ännu inte uppfylld förutsättning: att Podemos vinner valet med en absolut majoritet, eftersom de, om vi ska vara realistiska, bara skulle kunna regera ihop med PSOE genom att helt säga nej till en sådan folkomröstning.

Det är inte omöjligt att detta skulle kunna hända någon gång, men det är svårt att tro att detta scenario kommer att förverkligas på kort sikt. Ty det är de ”gradvisa” strategiernas stora tragedi: att tänka sig politisk tid på ett linjärt och monotont sätt, utan meningsmotsättningar, som om den katalanska processen och 1 oktober var irriterande parenteser i en passiv strategi för att samla parlamentariska krafter, istället för att knyta ihop de olika verkligheter som formar statens politiska område, och tänka sig 1 oktober som en utlösande faktor som skulle kunna skynda på PP-regeringens fall och snabba på den politiska tiden och stimulera de konstituerande processerna inom hela den spanska staten till ett språng framåt för att till slut begrava den regim som upprättades 1978 under ruinerna från de fallnas dal.

Varje kris är tillfällig: den regimkris som situationen i Katalonien har orsakat kommer inte att vara

för alltid, och om inte självständighetsrörelsen går hela vägen nu då chanserna är maximala, så kanske den inte får någon ny möjlighet på ett tag. Det förefaller osannolikt att processen med sin nuvarande ledning kommer att genomföras till sitt slut: en upprorisk ohörsamhet kräver ett mått av sammanhållning och beslutsamhet som den katalanska politiska klassen inte verkar kunna ta på sig, samtidigt som den katalanska och spanska vänstern är ovillig att dra fördel av processen utifrån en konstituerande demokratis synvinkel.

Det tragiska kanske är att ett tänkt ”misslyckande” för autonomiprocessen möjligen kan vara praktiskt både för den vänster som representeras av Ada Colau i Katalonien och för den som finns representerad i Spanien. Med Josep María Antentas’ ord förebådar scenariot efter den katalanska autonomiprocessen inte någon demokratisk radikaliserings, eftersom passiviteten ”innan självständighetsrörelsens protester antyder en organisation som är mer fast i vanligt regerande och institutionell normalisering än något annat. Den ger bilden av en politisk kraft som är vänligare inställd till att komma ur den institutionella krisen uppifrån, i form av en positiv men begränsad omvandling av det traditionella partisystemet, till förmån för ett nytt system där den postnyliberala vänstern har större tyngd än under den föregående perioden.”⁵

Det återstår fortfarande några avgörande ögonblick där saker och ting kan hända. Kanske PP:s och den postfrancoistiska statsapparatus förtryck kommer att väcka majoriteten från deras passivitet. Ty möjligheter uppstår och då återstår bara den självuppfyllande profetian, ”nej vi kan inte”.

Under de senaste veckorna har nivån på konflikterna med staten och på befolkningens massiva och spontana svar tagit ett kvalitativt språng, med element av självorganisering och kampmetoder som går utöver vad som är vanligt för det institutionaliserade civilsamhället under en process: arbetarrörelsens inträde med uppmaning till generalstrejk och en social strejk den 3 oktober, hamnarbetarnas beslut att vägra hjälpa militärens skepp som lagt till i hamnen, studentrörelsen som blockerat trafiken och ockuperat universitetsbyggnader, olika plattformar som verkar för solidaritetsaktioner över hela landet och en stadga för sociala rättigheter i Katalonien, vars kulmen var en församling av katalanska sociala rörelser, tecken på solidaritet och demonstrationer över hela den spanska staten.

I den mån detta händer, i den mån försvaret av det katalanska folkets rätt att bestämma placeras i arbetarnas och de sociala rörelsernas värld, så kommer dessa rörelser sociala agenda, och agendan för de stora delar av befolkningen som hittills har saknats, att få ”konstituerande” kraft. Det är grundläggande för att börja bygga och levandegöra en ny styrkebalans, ett nytt politiskt läger av strategiska allianser som både utmanar Junts Pel Sí’s nyliberala ”konstituerande” agenda och tvingar den landsomfattande vänstern att stöda den energi som har släppts lös av självständighetsprocessen som en destabilisering av 1978 års regim. Spaniens problem och den katalanska frågan kommer bara att lösas om de arbetande och folkliga klasserna ger lösningar och blir huvudpersonen i det som Gramsci kallade ”den stora politiken”, det vill säga de fakta som påverkar ”gestaltningen av stater”, de teman som de härskande klasserna historiskt har lämnat olösta.

---

5 Se Josep Maria Antentas, *The dilemma of Catalunya en Comú*.

Ytterligare lästips:

Vänsterpress om folkomröstningen i Katalonien – oktober 2017

Vänsterpress om Katalonien – mitten av oktober 2017

Vänsterpress om Katalonien – slutet av oktober 2017